

BESLUT

2018-09-17

Dnr: 17/03555

SAKEN

SVT Forum, SVT2, 2017-11-25, kl. 13.30, sändning från partikongress; fråga om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet fälls. Det strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

FÖRELÄGGANDE

SVT ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

PROGRAMMET

Programmet var en sändning från Sverigedemokraternas partikongress 2017. Längre sekvenser inifrån kongressalen visades omväxlande med intervjuer i Sveriges Televisions (SVT:s) studio i anslutning till kongressen. Vid några tillfällen bröt SVT:s programledare och en chefredaktör som var bisittare in och kommenterade bland annat beslut som just fattats samtidigt som bilder från kongressalen visades. Till största delen sändes kongressen dock utan kommentarer från SVT:s programledare eller reporter.

Under en debatt om kulturpolitik cirka två och en halv timme in i sändningen gick en politiker upp i talarstolen varpå följande sades.

(Politiker) – Man kan säga, det finns en skala, från noll till 100. I den ena änden av den skalan, då är man 100 procent, fullt ut människa, human... allt vi lägger in i det begreppet. I den andra änden, då är man 100 procent mohammedan. Och alla muslimer finns någonstans på den skalan. Är man IS då är man ganska nära 100 procent mohammedan. Om man är ex-muslim, då har man kommit ganska långt mot att bli fullt ut människa. För ett år sedan, då visste jag inte stort mer om islam än folk mest, men sen dess, vi har då, haft en kampanj mot ett islamiskt center och jag har satt mig in i frågan på allvar och ju mer jag lärt mig desto mer förskräckt har jag blivit. Det är en religion som grundas på hat, lögn, trälldom. Utveckling är förbjuden... Straffet

för att lämna islam är döden. Straffet för att kritisera islam är döden. Straffet, straffet för att skämta om islam är döden. Vi måste lära oss förstå islam. Och vi... (Ordförande) – Tack, då var din tid ute. (Politiker) – ...den uppgift för oss att befria muslimer från islam... Målet ska vara att de går med i SD i stället.

Knappt 15 minuter efter att politikern avslutat sitt anförande bröt programledaren och bisittaren in och sammanfattade kort debatten. Ingenting sades om politikerns uttalande.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser sammanfattningsvis att politikerns uttalande om att muslimer inte fullt ut är människor var rasistiskt. SVT varken kommenterade eller tog avstånd från uttalandet under sändningen. Somliga anmälare anser även att uttalandet utgjorde hets mot folkgrupp.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att sändningen överensstämmer med bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

SVT Forum sänder varje år cirka 1 600 timmar från riksdagsdebatter, viktiga politiska sammankomster och olika konferenser i samhällsrelaterade frågor. Ett av programmets viktigaste uppdrag sedan mer än tio år tillbaka är att sända riksdagspartiernas kongresser. En grundläggande princip för sändningarna från kongresserna är att de sänds direkt och återges i sin helhet. Innehållet redigeras inte av SVT. Syftet är att ge medborgarna möjlighet att bilda sig en egen uppfattning när riksdagspartiernas högsta organ sammanträder.

Av samma skäl är programledarens roll under sändningarna från partikongresserna mycket begränsad och handlar i första hand om att helt kort introducera och vägleda om vilka frågor som debatten behandlar. Denna programledarroll är en helt annan än den i till exempel *Aktuellt* eller *Agenda*. Särskilt intressanta, viktiga och uppseendeväckande uttalanden kommenteras normalt sett inte under sändningen utan noteras, bearbetas och följs upp av redaktionen för publicering i efterföljande studiosamtal eller kommande nyhetsprogram. Det är i princip bara i undantagsfall som programledaren bryter in och talar samtidigt som kongressdeltagarna har ordet.

Det kritiserade uttalandet kom mycket överraskande mitt under en helt annan punkt på dagordningen. Det var också svårt att uppfatta exakt hur orden föll eftersom uttalandet gick i snabb takt och innehöll inskjutna bisatser och ovanliga ordföljder. Varken *SVT Forums* redaktion eller andra journalister och deltagare i kongressalen noterade uttalandets allvarliga innebörd i ögonblicket. Uttalandet avhandlades därför inte i etablerade medier under kvällen efter sändningen.

I ett studiosamtal nästa dag beskrevs och analyserades vad som hänt och sagts dagen innan, samtidigt som SVT:s avståndstagande redovisades muntligt av programledaren. Under dagen återkom sedan frågan vid flera tillfällen i intervjuer med företrädare för Sverigedemokraterna. På eftermiddagen gjordes en slutkommentar där händelsen och SVT:s avståndstagande än en gång redovisades. Under söndagen kompletterades sändningen i SVT Play med texten: ”I den här sändningen finns ett uttalande som ifrågasätter alla människors lika värde. SVT hävdar alla människors lika värde och tar därmed avstånd från det uttalandet.”

I de ordinarie nyhetssändningarna i *Rapport* kl. 18.00 och 19.30 samt *Aktuellt* var uttalandet ett dominerande ämne. SVT:s avståndstagande mot innehållet i uttalandet återkom såväl muntligt som i skrift. På *SVT Nyheters* webbplats publicerades sju artiklar som innehöll SVT:s avståndstagande.

Även om det naturligtvis hade varit önskvärt att SVT kommenterat och tagit avstånd från uttalandet direkt under pågående sändning så bör det ändå vägas in i bedömningen att den uppföljning som gjordes dagen efter nådde en mycket större publik än den anmälda sändningen. Antal tittare för de olika linjära sändningarna:

- *SVT Forum* eftermiddagen den 25 november: 36 000
- Studiosamtal i *SVT Forum* förmiddagen den 26 november: 13 000
- *Rapport* kl. 18.00 den 26 november: 891 000
- *Rapport* kl. 19.30 den 26 november: 1 327 000
- *Aktuellt* den 26 november: 723 000

SVT anser att andemeningen i den så kallade demokratiparagrafen i praktiken uppfylldes genom den omfattande uppföljningen inför en mångdubbelt större publik, även fast uttalandet inte kommenterades under pågående sändning.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av inslagen i *SVT Forum*, *Rapport* och *Aktuellt* som sändes den 26 november 2017 och som SVT hänvisar till i sitt yttrande.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med viss religion.

Vid tillämpningen ska hänsyn tas till den så kallade demokratibestämmelsen i 14 kap. 1 § i radio- och tv-lagen. Enligt denna ska programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera avståndstagande från eller bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasistiska fördomar bekämpas (prop. 2005/06:112 s. 32).

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om hets mot folkgrupp.

Politikerns uttalande om att muslimer inte fullt ut är människor var uppenbart kränkande mot personer med muslimsk tro. Uttalandet gjordes i ett anförande på en partikongress som SVT sände från och löpande kommenterade. Eftersom SVT inte, med stöd av demokratibestämmelsen, i eller i nära anslutning till sändningen tog upp och bemötte uttalandet strider programmet mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft. Det förhållande att SVT nästa dag kommenterade och markerade avståndstagande från uttalandet och att dessa sändningar hade fler tittare ändrar inte den bedömningen.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg och Kristina Åberg efter föredragning av Rasmus Johansson.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Johansson